

Rakennemuutoksella parempaan oikeusturvaan

Oikeusturvapolitiikan toimintaohjelma 2007–2011

*Rakennemuutoksella parempaan
oikeusturvaan*

Oikeusturvapolitiikan toimintaohjelma 2007- 2011

OIKEUSMINISTERIÖ
HELSINKI 2007

LUKIJALLE

Tämä toimintaohjelma on ilmestynyt oikeusministeriön toiminta- ja hallintosarjassa numerolla 2007:12 ja on päivitetty ja pohjana tälle esitteelle.

Oikeusturvasta perusoikeutena säädetään perustuslain 21 §:ssä. Sen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman elimen ratkaistavaksi. Suomi on sidottu myös ylikansallisesti määräytyviin oikeusturvatakeita koskeviin vaatimuksiin, jotka täsmentyvät erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen soveltamiskäytännön kautta.

Oikeusturvapolitiikan toimintaohjelma on oikeusministeriön näkemys siitä, mihin suuntaan ja millä tavalla oikeuslaitosta tulisi lähivuosina kehittää oikeusturvan ja oikeuden saatavuuden ylläpitämiseksi vähintäänkin nykyisellä tasolla. Oikeusturvapolitiikan keskeinen tehtävä on turvata oikeudensaantimahdollisuudet ja varmistaa oikeusturvan toteutuminen. Yhteiskunnallisena vaikuttavuutena se näyttäytyy oikeusrauhan toteutumisena ja sen muutoksina. Oikeusturvan alueellisen saatavuuden ja yhdenvertaisuuden turvaaminen sekä oikeuspalvelujen laadun parantaminen edellyttävät rakenteellisten muutosten toteuttamista.

Oikeusturvapolitiikkaa toteutetaan lähinnä lainsäädännöllisin toimenpitein. Säädösvalmistelun kehittämisen suuntaviivat ja tavoitteet liittyvät seuraavina vuosina Paremmän sääntelyn toimintaohjelmaan. Ohjelma sisältää monipuolisen toimenpidekokonaisuuden, jonka avulla on mahdollista parantaa lainsäädännön laatua Suomessa. Ohjelmalla pyritään yleisesti säädösympäristön selkeyden ja hallittavuuden parantamiseen. Ohjelman toteuttamisella on laaja ja yhdensuuntainen tuki etu- ja kansalaisjärjestöissä, asiantuntijataholla sekä eri ministeriöiden ja hallintoviranomaisten piirissä. Lainsäädäntötoiminnan laadun parantaminen on vaativa, pitkää aikajännettä edellyttävä ja monimutkainen tehtävä. Ohjelman seuraamiseksi tarvitaan seuranta- ja tutkimustoimintaa. Lainvalmistelun laatuun ja lainsäädännön kehityssuuntiin keskittynyt lainsäädäntötutkimus on suhteellisen kapealla pohjalla. Lainsäädäntötutkimus kuitenkin luo edellytyksiä ja teoreettista taustamateriaalia lakien vaikutusten konkreettiselle tutkimukselle.

Oikeusturvapolitiikan vaikuttavuuden seuraamiseksi oikeusministeriössä on yhtäältä rakennettu oikeusturvapolitiikan mittareita, joista osa – kuten tuomioistuinten käsittelyajat - on suoraan saatavissa oikeusministeriön omista tilastoista. Toisaalta meiltä kuitenkin puuttuu tietoa esimerkiksi siitä, miten hyvin ihmiset ovat tietoisia oikeuksistaan ja käyttävät niitä, millaisia alueellisia tai sosio-ekonomisia eroja luottamuksessa oikeuslaitokseen on tai esim. miten media vaikuttaa oikeusturvaan. Luotettavaa arviointitietoa tarvitaan yhteiskunnallisessa päätöksenteossa kansainvälistymisen, tieteen ja teknologian kehityksen sekä toimintaympäristöjen jatkuvan muutostilan vuoksi. Myös tuottavuusohjelman toteuttamiseksi

tuomioistuimista tarvitaan huomattavasti nykyistä enemmän tietoa. Tutkimukseen perustuva tieto antaa mahdollisuuden havaita alkavia muutostendenssejä ja varautua niihin sekä luoda innovatiivisia ratkaisuja esiin nouseviin ongelmiin. Vain riittävän tietopohjan varassa voimme kohdentaa voimavaroja ja toimintaa todellisiin ongelmiin, olla eteenpäin suuntautuneita ja tehdä tietoisia ja valistuneita ratkaisuja. Tietoon perustuva toimintapolitiikka nousee siten yhä keskeisempään asemaan oikeusturvapolitiikan toteuttamisessa.

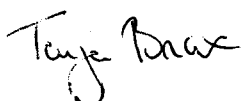
Tässä oikeusturvapolitiikan toimintaohjelmassa on kerrottu oikeuslaitoksen vuosien 2008–2011 kehittämisen suunnat ja kehittämiskaudelle suunnitellut hankkeet. Ensimmäisessä osassa esitellään lyhyesti oikeusturvapolitiikan strategista suunnittelua, tehtävää, toimintaympäristöä, haasteita ja vaikuttavuutta. Toisessa osassa kerrotaan oikeusturvapolitiikan kehittämisen painopistealueista, suuntaviivoista ja niistä konkreettisista hankkeista, joilla oikeusturvapolitiikkaa pitäisi tällä hallituskaudella kehittää.

Tärkeimpiä tämän hallituskauden hankkeita ovat yleisten tuomioistuinten osalta käräjäoikeusverkoston uudistamisen toimeenpano. Käräjäoikeuksien yksikkökokoa suurennetaan ja asioiden käsittelyä kehitetään niin, että voimavaroja voidaan kohdentaa enenevästi laajojen ja vaikeiden asioiden käsittelyyn. Oikeudenkäyntien kokonaiskestoon tulee kiinnittää erityistä huomiota siten, että viivästymisongelma saadaan ratkaistuksi. Tämä tarkoittaa oikeudenkäyntien painopisteen siirtämistä käräjäoikeuksiin, muutoksenhaun kohdentamista hovioikeudessa ja sähköisten palveluiden ja työmenetelmien kehittämistä.

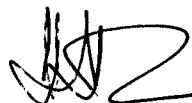
Hallintotuomioistuimiin liittyviä keskeisiä hankkeita ovat hallinto-oikeuksien osalta hallintolainkäytön kokonaistarkastelu ja hallinnon oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittäminen, erityistuomioistuinten tehtävien tarkastelu ja työmenetelmien tehostaminen sekä maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaun siirtäminen hallinto-oikeuksiin. Tässä kehittämistyössä niin ikään kiinnitetään huomiota oikeudenkäynnin kokonaiskeston lyhentämiseen.

Lisäksi poliittisia päätöksiä tehtäessä on syytä tiedostaa, että useat oikeuslaitoksen kehittämisen ja valtioneuvoston tuottavuusohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset hankkeet edellyttävät investointeja muun muassa atk-järjestelmiin ja uusiin toimitiloihin. Nykyisillä rakenteilla ja rahoituksella ei päästä riittävään ja hyvätasoiseen oikeusturvaan. Rakennemuutoksella on mahdollista päästä parempaan oikeusturvaan.

Oikeusministeriössä 5.12.2007

Tuija Brax
Oikeusministeri

Kari Kiesiläinen
Osastopäällikkö
Ylijohtaja

OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TOIMINTAOHJELMA 2008 - 2011**Toimiva oikeudenhoidon organisaatio**

- 1. Käräjäoikeusverkosto uudistetaan maakuntapohjaisesti noin 25:ksi toimintakyvyllään riittävän vahvaksi yksiköksi;*
- 2. Parannetaan hovioikeuksien edellytyksiä kohdentaa voimavarojaan asioiden laadun vaatimalla tavalla ottamalla käyttöön muutoksenhakulupajärjestelmä;*
- 3. Arvioidaan uudelleen lautamiesjärjestelmän laajuus käräjäoikeuksissa.*
- 4. Oikeudenkäyntiavustajien ja -asiamiesten kelpoisuusvaatimukset uudistetaan;*
- 5. Oikeusaputoimistojen verkostoa kehitetään toimivammiksi hallinnollisiksi kokonaisuuksiksi; ja*
- 6. Yleinen edunvalvonta siirretään kunnilta valtiolle.*

Kehittyvät sähköiset palvelut

- 1. Riidattomia saatavia koskevien asioiden käsittelyä sähköistetään ja kehitetään;*
- 2. Luodaan sähköisen kiinteistövaihdannan ja sähköisen panttikirjan järjestelmä; ja*
- 3. Kehitetään tuomioistuinten ja oikeusavun sähköistä asiointia ja asianhallintajärjestelmiä.*

Uudistuvat hallinto- ja erityistuomioistuinten palvelut

- 1. Hallinnon oikaisuvaatimusjärjestelmää oikeusturvakeinona kehitetään;*
- 2. Hallintolainkäytön oikeussuojajärjestelmä otetaan kokonaistarkasteluun;*
- 3. Maaseutuelinkeinoasioiden muutoksenhaku siirretään maataloushallinnon sisäisestä lautakunnasta alueellisiin hallinto-oikeuksiin;*
- 4. Markkinaoikeuden asemaa arvioidaan uudelleen; ja*
- 5. Vakuutus oikeuden tehtäviä ja työmenetelmiä arvioidaan uudelleen.*

Osaava henkilöstö ja uudistuva hallinto

- 1. Arvioidaan auskultointia ja tuomareiden täydennyskoulutusjärjestelmää; ja*
- 2. Selvitetään tuomioistuinten organisaatiolakien uudistamistarpeet ja keskushallinnon kehittämisen suuntaviivat.*

SISÄLLYS

1 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TOIMINTAOHJELMA OSANA OIKEUSMINISTERIÖN STRATEGISTA JOHTAMISJÄRJESTELMÄÄ	3
1.1 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN STRATEGINEN SUUNNITTELU	3
1.2 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TEHTÄVÄ	5
Mitä on oikeusturva ?	7
Mitä on oikeusturvapolitiikka?	7
Mikä on oikeusturvapolitiikan tehtävä ?	7
1.3 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	6
Keskeiset yhteiskunnalliset muutostrendit	6
Asiamäärissä tapahtuvat muutokset	8
Asioiden ja säädöspohjan laadulliset muutokset	8
1.4 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN HAASTEET	9
Oikeusturva	9
Tuottavuus	10
Työhyvinvointi	11
1.5 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN VAIKUTTAVUUS	12
Vaikuttavuus julkisyhteisön tuloksellisuuden mittarina	12
Oikeusturvapolitiikan vaikuttavuuden arviointi	13
Vaikuttavuuden arvioimiseksi tarvittavan tutkimustiedon puute	14
Kustannusanalyysi	15
2 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN HANKKEET	17
2.1 TOIMIVA OIKEUDENHOIDON ORGANISAATIO	17
Käräjäoikeusverkoston kehittäminen	17
Muutoksenhakulupa hovioikeudessa	18
Riita-asioiden oikeuspaikka	18
Lautamiesjärjestelmän kehittäminen	18
Keinot oikeudenkäynnin viipymistä vastaan	18
Oikeudenkäyntiavustajien ja -asiamiesten kelpoisuusvaatimusten tarkistaminen	19
Oikeusaputoimistojen verkoston kehittäminen	19
Yleisen edunvalvonnan siirtäminen kunnilta valtiolle	19
2.2 KEHITTYVÄT SÄHKÖISET PALVELUT	20
Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen	20
Kiinteistöasioiden käsittelyn kehittäminen	20
Tuomioistuinten sähköisen asioinnin ja asianhallintajärjestelmien kehittäminen	20
Oikeusavun sähköisen asioinnin ja asiankäsittelyn kehittäminen	21
2.3 UUDISTUVAT HALLINTO- JA ERITYISTUOMIOISTUINTEN PALVELUT	22
Hallinnon oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittäminen	22
Hallintolainkäytön kehittäminen	22
Maaseutuelinkeinoasioiden siirto hallinto-oikeuksiin	23
Vakuutus oikeuden työmenetelmien kehittäminen	23
Markkinaoikeuden aseman ja tehtävien kehittäminen	23
2.4 OSAAVA HENKILÖSTÖ JA UUDISTUVA HALLINTO	24
Osaamisen hallinta ja kehittäminen	24
Tuomioistuinten organisaatiolakien uudistaminen	25
Tuomioistuinlaitoksen keskushallinnon kehittäminen	25

LIITE Oikeusturvapolitiikan hankkeet

1 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TOIMINTAOHJELMA OSANA OIKEUSMINISTERIÖN STRATEGISTA JOHTAMISJÄRJESTELMÄÄ

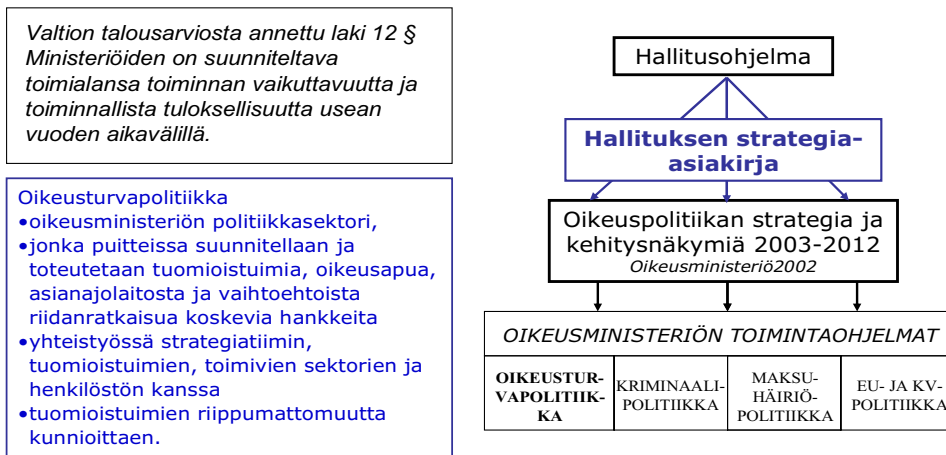
1.1 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN STRATEGINEN SUUNNITTELU

Oikeusministeriön johtamisjärjestelmää on viime vuosina uudistettu strategialähtöiseksi. Vuonna 2002 julkaistiin oikeuspolitiikan strategia vuosiksi 2003 - 2012 (<http://www.om.fi/tulostus/16517.htm>). Se oli ensimmäinen laatuaan, mutta liittyi laajempaan valtion keskushallinnon johtamisjärjestelmän muutokseen. Nykyisen ajattelun mukaisesti ministeriöt ovat strategisesti suuntautuneina toimijoita. Ne tarkentavat ja konkretisoivat omilla strategioillaan valtioneuvoston hallitusohjelmaa ja hallituksen strategia-asiakirjaa. Myös hallinnonalan ohjauksessa strategiatyön merkitys kasvaa.

OIKEUSTURVAPOLITIikka

"Keskushallinnon rakennetta ja työnjakoa kehitetään siten, että ministeriöt pidetään kooltaan pieninä ja strategisesti suuntautuneina toimijoina."

Valtion keskushallinnon uudistaminen.
Ministerityöryhmän loppuraportti 28.6.2002

Valtion talousarviosta annetun lain 12 §:n mukaan ministeriöiden on suunniteltava toimialansa toiminnan vaikuttavuutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Tuomioistuinten, oikeusavun ja muun oikeudenhoidon osalta tällainen suunnittelu kuuluu oikeusministeriön tehtäviin.

Oikeusministeriön omana työnä valmisteltua toimintaohjelmaa on viimeistely strategiatiimeissä, joiden jäsenet edustavat hallinnonalan keskeisiä yhteistyötahoja ja verkostoja. Strategiatiimeissä on kehitetty oikeusturvapolitiikan, kriminaalipolitiikan ja maksuhäiriöpolitiikan toimenpideohjelmaa. Ideana oli, että toimenpideohjelmat kattaisivat kaikki hallinnonalan keskeiset toiminnot.

Oikeusturvapolitiikan strategiasta voidaan yksinkertaistaen sanoa, että se koskee tuomioistuinten, julkisen oikeusavun, asianajolaitoksen ja vaihtoehtoisen riidanratkaisun kehittämishankkeita. Tuomioistuinten riippumattomuus asettaa erityisiä vaatimuksia myös strategiatyölle. Hallintoviranomainen ei voi määrätä tuomioistuinten toiminnallisia päämääriä,

vaan korkeintaan aktivoida tuomioistuimia tähän työhön, huolehtia toimintaedellytyksistä ja tukea tuomioistuimia niiden perustehtävän suorittamisessa. Toiminnallinen ohjaus tapahtuu lainsäädännöllä.

1.2 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TEHTÄVÄ

Mitä on oikeusturva?

- Oikeusturva on kansalaisen perusoikeus
- Oikeusturva tarkoittaa tosiasiallista pääsyä riippumattomaan tuomioistuimeen sekä oikeutta saada oikeudenmukainen oikeudenkäynti ja aineellisesti oikea ratkaisu kohtuullisessa ajassa
- Oikeusturva on myös hyvinvointia oikeuksien suhteen niin, että riski joutua oikeudenloukkauksen kohteeksi on alhainen
- Oikeusturvan toteutumisedellytykset turvataan tehokkaalla oikeusturvapolitiikalla

Mitä on oikeusturvapolitiikka?

- Oikeusturvapolitiikka on oikeusministeriön politiikkasektori, joka koskee tuomioistuinlaitosta, julkista oikeusapua, asianajolaitosta ja vaihtoehtoista riidanratkaisua
- Oikeusturvapolitiikka on henkilöstöä, toimintaa ja organisaatiota koskevien toimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista sekä toimenpiteiden vaikutusten seuraamista
- Oikeusturvapolitiikka on
 - lainsäädäntöä
 - sektorien toimintaedellytyksistä huolehtimista
 - perustehtävässä tukemista
 - palvelujen ja niiden saatavuuden kehittämistä
- Oikeusturvapolitiikan suunta ja oikeuslaitosta koskevat ratkaisut ovat riippuvaisia poliittisesta päätöksenteosta

Mikä on oikeusturvapolitiikan tehtävä?

- Oikeusturvapolitiikan yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää yhteiskunnan ja sen jäsenten hyvinvointia turvaamalla oikeus- ja yhteiskuntarauhan säilymistä, vaikuttamalla oikeudentajun ja moraalien vahvistumiseen, edistämällä alueellista ja sosioekonomista yhdenvertaisuutta, perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista ja oikeussuhteiden pitävyyttä, yhteiskunnan kehitystä, hyvinvointia ja turvallisuutta, hallinnon lainalaisuutta ja kansallista kilpailukykyä
- Oikeusturvapolitiikalla pyritään siihen, että lainsäädäntö kattavuudeltaan, tuomioistuimet ja oikeusapu palvelukyvyltään ja rakenteiltaan sekä oikeudelliset prosessit muun muassa kuluriskin ja keston puolesta turvaavat oikeudensaantimahdollisuuksien tosiasiallisen toteutumisen, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja aineellisen oikeuden toteutumisen siviili- ja hallintolainkäyttöasioissa sekä rikosvastuun toteutumisen lainmukaisesti ja yhdenvertaisesti. Rikosvastuun toteutumista ja rikoshoitoa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kriminaalipoliittisessa toimintaohjelmassa.

1.3 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

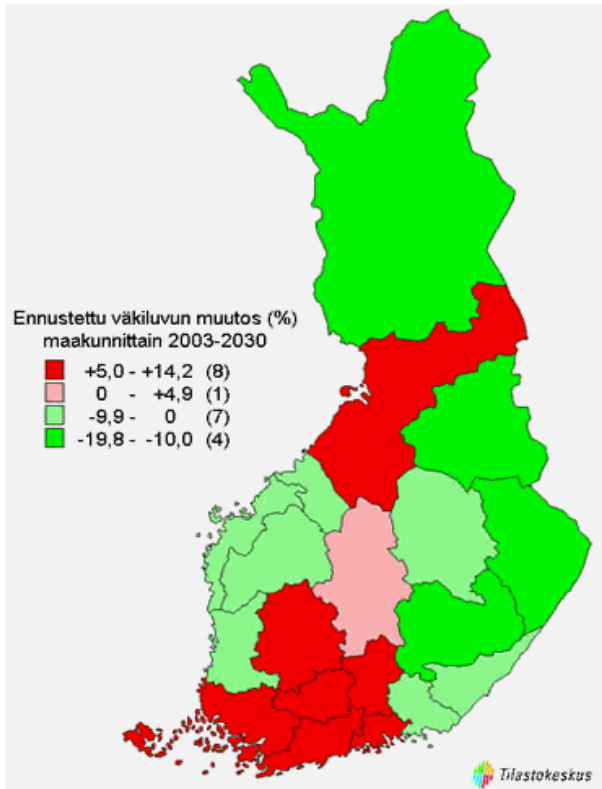
Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset heijastuvat oikeusturvapalveluiden kysyntään ja käyttäjärakenteeseen. Osa muutostrendeistä, kuten väestön ikääntyminen, voi vaikuttaa suoraan esimerkiksi tuomioistuinten asiarakenteeseen. Yhteiskunnan muuttuessa myös lainsäädäntö muuttuu, minkä seurauksena oikeuslaitoksen käsiteltäviksi voi tulla kokonaan uusia asiaryhmiä. Yhteiskunnalliset muutostrendit aiheuttavat paineita myös oikeusturvapalveluita tarjoavien toimijoiden organisaatio- ja henkilöstörakenteiden uudistamiseen.

Keskeiset yhteiskunnalliset muutostrendit

Väestön ikääntyessä

- eläkkeiden ja muiden sosiaalivakuutuksen etuja saavien sekä terveydenhuoltopalveluita käyttävien määrä kasvaa
- toimeentuloturvaan ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluihin liittyvät asiat voivat lisääntyä vakuutusoikeudessa ja hallintotuomioistuimissa
- edunvalvontaan, perimykseen ja muut ikääntymiseen liittyvät asiat voivat lisääntyä yleisissä tuomioistuimissa
- oikeuslaitoksen henkilökunnassa tapahtuu suuri muutos suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle, esimerkiksi hovi-, hallinto- ja käräjäoikeuksien tuomareista 84 % jää eläkkeelle vuoteen 2020 mennessä, mikä aiheuttaa haasteita henkilöstösuunnittelulle, rekrytoinnille ja koulutukselle

Väestön ja elinkeinotoiminnan keskittyessä kasvukeskuksiin

- kaupunkialueille tyypilliset ongelmat ja asumiseen sekä työsuhteisiin liittyvät riidat voivat lisääntyä
- väestötappioalueilla oikeusriitojen määrä voi laskea ja asiarakenne yksinkertaistua
- tuomioistuin- ja oikeusapuverkosta on kehitettävä alueellisen yhdenvertaisuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi

Kansainvälisen kanssakäymisen lisääntyessä

- oikeussuhteet kansainvälistyvät
- ulkomaalaisperäisen väestön ja ulkomaisen yritystoiminnan määrä lisääntyy
- tuomioistuimissa vireille tulevilla asioilla on yhä useammin kansainvälisiä ja ylikansallisia liittymiä
- rajat ylittävät rikos- ja perheoikeudelliset asiat yleisissä tuomioistuimissa ja ulkomaalaisasiat hallintotuomiois-

tuimissa voivat lisääntyä

- vaatimukset oikeuslaitoksen henkilökunnan yhteisöoikeudellisen, kansainvälisen lainsäädännön ja eri oikeudenalojen tuntemuksen sekä kielitaidon osalta kasvavat
- tulkkipalvelujen tarve suullisten käsittelyjen yhteydessä lisääntyy

Teknologinen ja taloudellinen kehitys

- voi lisätä oikeuslaitoksen asiamääriä taloudellisten häiriöiden ilmaantuessa
- luo yhteiskuntaan pitkälle erikoistuneita oikeudenaloja, joita koskevien oikeusriitojen ratkaiseminen edellyttää tuomioistuimilta erityisasiantuntemusta
- mahdollistaa sähköisten palvelujen kehittämisen, toiminnan rationalisoimisen ja kuva- ja ääniyhteyden hyödyntämisen tuomioistuinten suullisissa käsittelyissä

Sosiaalisen ja kulttuurisen muutoksen myötä

- ihmisten elämänarvot ja –tyylit monipuolistuvat
- yksilöllisyyden ja yksilöllisten valintojen arvostus kasvaa
- yhden ihmisen taloudet lisääntyvät
- väestön eriytyminen tulojen, työn, koulutuksen, sosiaalisen aseman ja etnisen taustan suhteen lisääntyy
- vaarana on syrjäytyminen, mikä voi vaikuttaa esimerkiksi rikollisuuden lisääntymiseen

Hallinnon rakenteiden muuttuminen vaikuttaa

- julkisten palvelujen määrään ja laatuun ja sitä kautta ihmisten yhteiskunnallisen luottamuksen säilymiseen
- käytettäviin oikeusturvakeinoihin julkisyhteisöjen nykyisin hoitamien hyvinvointipalvelujen siirtyessä yhä enenevässä määrin yksityisten hoidettaviksi

- alueellisten hallinto-oikeuksien asiamäärien jakautumiseen yli maakuntarajojen tapahtuvien rakennemuutosten kautta ja
- oikeuslaitoksen toimipaikkojen määrään

Asiamäärissä tapahtuvat muutokset

Saapuvien asioiden kokonaismäärässä ei ole yleisten tuomioistuinten puolella tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosina eikä asiamäärien ennusteta kasvavan jatkossakaan merkittävästi. Ainoastaan summaarisissa asioissa on havaittavissa vuodesta 2005 selvää kasvua. Sen sijaan hallintotuomioistuinten asiamäärät ovat olleet useammassakin asiar ryhmässä kasvussa. Autovero- ja turvapaikka-asiat ovat ruuhkautaneet viime vuosina Helsingin hallinto-oikeutta, ympäristöasiat Vaasan hallinto-oikeutta ja kaava-asiat Rovaniemen hallinto-oikeutta. Markkinaoikeus on ruuhkautunut vuonna 2005 julkisia hankintoja koskevien asioiden määrän jyrkän kasvun vuoksi.

Alueellisiin hallinto-oikeuksiin saapuvien asioiden määrä voi lähivuosina edelleen lisääntyä muun ohella autoverasioissa ilmenevän suuren muutoksenhakualltiuden takia. Lastensuojelulain uudistuksen vuoksi sekä asiamäärät että hallinto-oikeuksissa pidettävien suullisten käsittelyjen määrät lisääntyvät. Yhteiskunnan kehityslinjojen mukaisesti uuden lainsäädännön myötä myös kokonaan uusien asiaryhmien muutoksenhaku ohjautuu alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Tästä ovat esimerkkeinä maantie- ja päästökauppapalait, vankiasiat ja maaseutuelinkeinoasiat. Vakuutusoikeyteen saapuvien asioiden määrässä on tapahtunut vuonna 2007 vähenemistä, mutta kasvu saattaa alkaa uudelleen toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistuksen alkaessa toimia täysitehoisesti. Myös oikeusavun ja kuluttajariitalautakunnan asiamäärät ovat kasvussa.

Asioiden ja säädöspohjan laadulliset muutokset

Yhteiskunnan nykyinen nopea muutostahti, erityisesti taloudellisen ja teknisen kehityksen alueella, sekä ripeä kansainvälistyminen johtavat väistämättä siihen, että konfliktien ratkaisemisesta tulee yhä haasteellisempaa työtä. Asiat, joissa oikeusturvapalveluita kysytään, ovat sekä tosiseikoiltaan että säädösperusteiltaan yhä monimutkaisempia. Oikeudellinen toimintaympäristö muuttuu niin säädösten määrän kuin laadunkin myötä entistä vaativammaksi. Monimutkaistuva kansallinen lainsäädäntö vaatii erikoistumista. Säätelyn monitasoistumiseen vaikuttavat puolestaan sekä yhteisöoikeus että kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kotimaiset perusoikeussäännökset.

1.4 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN HAASTEET

Oikeusturva

Perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten edellyttämän oikeusturvan ylläpitäminen on oikeusturvapolitiikan jatkuva haaste. Oikeusturvan järjestäminen on valtioeliimiä oikeudellisesti sitova velvoite. Oikeusturvapolitiikan tärkeimpänä haasteena on huolehtia oikeudellisia palveluja tarjoaville alan viranomaisille, tuomioistuimille, julkiselle oikeusavulle ja tietyiltä osin myös vaihtoehtoiselle riidanratkaisulle sekä asianajajalaitokselle sellaiset toimintaedellytykset, että oikeuden saatavuus on todellista. Todellinen oikeusturva ja oikeuden saatavuus edellyttävät yhdenvertaisuutta niin, että esimerkiksi asuinpaikka, vähemmistökielen käyttö tai kielitaidon puute eivät estä oikeuteen pääsyä.

Yhteiskunnan moninaistuminen, kansainvälistyminen sekä väestörakenteen muutos aiheuttavat erityisiä haasteita lainsäädännön ja oikeusturvajärjestelmän kehittämislle. Kansalaisten tiedon tarve heitä koskevissa asioissa on lisännyt oikeudellisen neuvonnan tarvetta. Eri tuomioistuinten käsittelyajoissa on suuria eroja, mikä merkitsee alueellista epätasapainoa oikeusturvan saatavuudessa. Tarvitaan entistä ammattitaitoisempia ja erikoisaloja hallitsevia tuomareita jo erikoistuneiden syyttäjien ja asianajajien ohella.

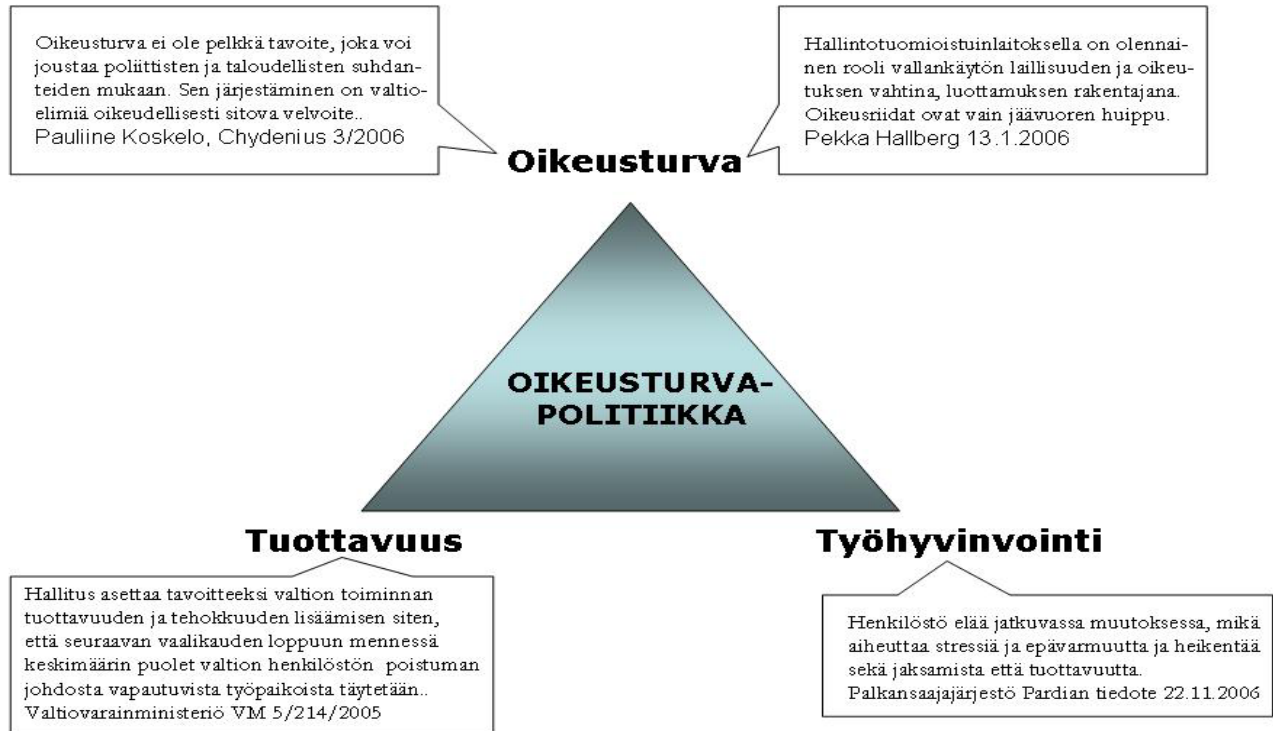
Kansainvälisen ja ylikansallisen kanssakäymisen lisääntyminen asettaa omat haasteensa oikeusturvalle. Riita-asialla tai rikoksella voi olla yhteys useampaan kuin yhteen valtioon tai asianosaisilla voi olla eri kansalaisuus tai he puhuvat eri kieltä. Kansallisen menettelytapasääntelyn tulisi olla yhteensopivaa erityisesti EU-säännösten kanssa. Oikeusvarmuuden kannalta on olennaista, että lainvalintaa koskevat säännökset ovat eri valtioissa mahdollisimman yhdenmukaiset. Suomen on pyrittävä siihen, että näitä kysymyksiä koskevat EU:n säännökset sopivat yhteen myös maailmanlaajuisesti ja erityisesti Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa neuvoteltujen ja neuvoteltavien ratkaisujen kanssa.

Kansainvälisten rikosoikeudellisten asioiden osalta tavoitteena on varmistua rikosvastuun kohdentamisesta sekä rikoksen uhrin asianmukaisesta kohtelusta silloinkin, kun rikoksella on yhteys useampaan kuin yhteen valtioon. Samalla on kuitenkin turvattava rikoksesta epäillyn tai syytetyn perusoikeudet.

Oikeusturvaa lisää ulkomailla annetun oikeudellisen päätöksen tehokas täytäntöönpano toisessa valtiossa. EU on hyväksynyt päätösten vastavuoroisen tunnustamisen oikeudellisen yhteistyön perustaksi.

Tuomioistuinten riippumattomuudesta johtuen niiden toiminnan ohjaaminen voi tapahtua lähtökohtaisesti vain lainsäädännöllä. Voidaan perustellusti kysyä, voidaanko tuomioistuinten ohjausta ylipäätään perustaa talousarviolakiin. Ohjausjärjestelmän kehittäminen ja oikeusturvapolitiikan tekeminen riippumattomuutta loukkaamatta on nykyisessä järjestelmässä jatkuva haaste.

OIKEUSTURVAPOLITIIKAN HAASTEET

Tuottavuus

Valtioneuvoston hyväksymä tuottavuusohjelma (Valtioneuvoston päätös valtion kehyksistä vuosille 2007–2011, VM 5/214/2006) velvoittaa ministeriöt suunnittelemaan tuottavuutta parantavia toimenpiteitä niin, että riittävät toimenpiteet voidaan ylläpitää entistä vähäisemmän rahoituksen turvin. Oikeusturvan ylläpitämisen ja kehittämisen pitää tapahtua tuottavuutta lisäten niin, että valtion henkilöstömäärää voidaan vuoteen 2011 mennessä pienentää 9600 henkilötyövuodella. Vaikka oikeusministeriön tuottavuustavoitetta on syksyllä 2007 alennettu, merkitsee se edelleen lähes 200 henkilötyövuoden vähennystä oikeusturvapolitiikan sektoreilla työskentelevästä henkilöstöstä. Tuottavuusohjelman avulla valtio pyrkii sopeuttamaan toimintojaan väestön ikääntymisestä ja väestörakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman kokonaistarjonnan supistumiseen.

Oikeusturvapolitiikan sektorilla tuottavuusohjelma edellyttää oikeuspalveluiden rakenteiden uudistamista. Voimavarat on suunnattava toimintojen tehostamiseen ja kustannusten säästämiseen palvelurakenteita uudistamalla, ydintoimintoihin keskittymällä ja suurempia yksiköitä perustamalla. Ilman edellä mainittuja toimenpiteitä tuottavuusohjelman toteuttaminen on mahdotonta. Oikeusturvapolitiikan haasteena on osoittaa selkeä suunta oikeuspalvelujen rakennemuutokselle, perustella sen oikeutus ja motivoida tuomioistuimet ja muut sektorit korkeatasoiseen työhön muuttuvissa olosuhteissa.

Työhyvinvointi

Oikeusministeriön vahvana arvona on ollut, että ketään ei irtisanota hallinnonalalta taloudellisista tai tuotannollisista syistä johtuen, mutta ymmärrettävästi tuottavuusohjelma ja palvelurakenteisiin suunnitellut muutokset, kuten summaaristen asioiden ja kiinteistöjen kirjaamisasioiden käsittelyn sekä käräjäoikeusverkoston kehittäminen, huolestuttavat henkilöstöä. Suurten ikäluokkien eläköityminen antaa hyvän mahdollisuuden edellä mainittujen tuottavuussäästöjen aikaansaamiseen ketään irtisanomatta.

Valtion työnantajapolitiikan lähtökohta on henkilöstön aseman turvaaminen organisaatioiden muutostilanteessa, mutta se on tehtävä läpinäkyvästi ja uskottavasti niin, että jokainen hallinnonalan työntekijä voi ennakoida, mitä muutos hänelle merkitsee. Oikeusturvapolitiikalta tämä edellyttää

- selkeää ja tarkoitukseensa hyvin soveltuvaa suunnittelua, jota tehdään yhteistyössä henkilöstön kanssa
- suuntatietoista politiikkaa hyvinä pidettävien ja hyödyllisten päämäärien edistämiseksi
- yhteistyötä, vuorovaikutusta, tiedottamista ja johtamista oikeudenkäytön luottamuksellisen ilmapiirin säilyttämiseksi, henkilöstön motivoimiseksi ja muutosten uhan muuttamiseksi uusiksi mahdollisuuksiksi ja kehittämiseksi

1.5 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN VAIKUTTAVUUS

Vaikuttavuus julkisyhteisön tuloksellisuuden mittarina

Laki valtion talousarviosta velvoittaa ministeriöt suunnittelemaan toimialansa toiminnan vaikuttavuutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Ministeriön tasolla vaikuttavuus kuvaa yhteiskuntapolitiikan laaja-alaista onnistumista ja suhdetta kustannuksiin. Toimivien sektorien kohdalla vaikuttavuus kuvaa sitä, mitä lisäarvoa julkisyhteisö tuottaa yhteiskunnalle ja niille, jotka tarvitsevat tai käyttävät sen palveluja. Virastojen ja laitosten pitäisi keskittää voimavaransa vaikuttavaan toimintaan ja karsia vaikuttavan työn kannalta tarpeettomia hallinnollisia rakenteita. Myös virastoilla ja laitoksilla on velvollisuus suunnitella toimintaansa ja talouttaan sekä tuloksellisuuttaan (ValtionTalousarvioL 12 §).

Vaikuttavuus
<p>”yhteiskunnan tarpeiden suuntaisten vaikutusten aikaansaamista”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuka tarvitsee oikeuslaitoksen palveluja? • Mitä palveluja he tarvitsevat? • Mitä tapahtuisi, jos oikeuslaitosta ei olisi? • Mitä lisäarvoa oikeuslaitos tuottaa palveluja käyttäville ja yhteiskunnalle? • Mitä veronmaksajat ja yhteiskunta saavat vastineeksi oikeuslaitokseen käytetyille varoille?

Oikeudellisten palvelujen vaikuttavuutta voidaan lähestyä ainakin kolmesta näkökulmasta.

1. Oikeuslaitos vaikuttaa yhteiskuntaan *palveluillaan*. Tuomioistuinten osalta tämä liittyy oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja muiden toimijoiden osalta niiden palvelutoimintaan sekä siihen, että tuotettavat palvelut ovat vaikutuksellisia sillä tavalla kuin laissa säädetään ja yhteiskunnassa odotetaan. Kysymys on *palvelujen tarpeeseen vastaamisesta* ja tästä muodostuu yksi vaikuttavuuden tuloksista, nimittäin ”välittömät ja suorat vaikutukset” asianosaisille ja oikeuspalveluja käyttäville.
2. Oikeuslaitos on myös tärkeä yhteiskunnan hyvinvointipalvelujen tuottaja. Oikeuslaitos turvaa välillisesti kansalaisten hyvinvointia, niin että heidän *riskinsä* joutua oikeudenloukkauksen kohteeksi pysyy pienenä ja *hyvinvointi oikeuksien suhteen* hyvänä.
3. Lisäksi oikeuslaitokseen kohdistuu mielenkiintoa, joka ei ole oikeudellista. Oikeudenkäyntejä seurataan, niistä kirjoitetaan, oikeudesta etsitään viihteellisyttä ja epäkohtia. Myös sellaiseen vastaaminen on vaikuttamista.

Oikeusturvapolitiikan vaikuttavuuden arviointi

Oikeusturvapolitiikan vaikuttavuudet

Oikeusturvapolitiikan vaikuttavuuden mallintamiseksi oikeusministeriö toteutti syksyllä 2006 projektin, jossa kehitettiin malli oikeusturvapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden määrittelyyn, mittaamiseen ja arviointiin hyödyntäen konsulttiyritys Accenturen kehittämää julkisen arvon mallia.

Projektin tavoitteet

- Tavoitteena on ollut konkretisoida ja tehdä näkyväksi oikeusturvapolitiikan, tuomioistuinten ja oikeusavun yhteiskunnallisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta, toisin sanoen, mitä yhteiskunnalle ja veronmaksajille palautuu vastineeksi oikeuslaitokseen käytetyille varoille
- Tavoitteena on kehittää oikeusturvapolitiikan pitkäjänteisen suunnittelun tueksi malli siitä, mitä oikeusturvapolitiikan vaikuttavuudella tarkoitetaan
- Projektin päätyttyä arvioidaan, missä ja miten vaikuttavuuden käsitettä käytetään oikeusturvapolitiikkaa suunniteltaessa ja sen onnistumista arvioitaessa ja siitä raportoitaessa
- Tässä tarkoituksessa projektissa on
 - määritelty vaikuttavuuksia ja niiden osatekijöitä
 - määritelty vaikuttavuuden mittareita
 - kerätty mittareiden edellyttämä mittaamistieto
 - laadittu kustannustehokkuuden malli

Keskeisellä sijalla oli oikeusturvapolitiikan, tuomioistuinten, julkisen oikeusavun ja kuluttajariitalautakunnan yhteiskunnallisten vaikutusten kuvaaminen ja konkretisointi. Projekti aloitettiin haastatteluilla, joilla kartoitettiin oikeusturvapolitiikan asiantuntijoiden ja alan virastopäälliköiden näkemyksiä siitä, millaisia vaikutuksia oikeuslaitoksella on yhteiskunnassa ja miten niitä voisi konkretisoida ja jäsentää. Työskentelyä jatkettiin kolmessa työpajassa, joihin osallistui hallinnonalan edustajia oikeusturvapolitiikan sektorilta.

Oikeusturvapolitiikan tärkeimpinä yhteiskunnallisina vaikutuksina nähtiin

- oikeus- ja yhteiskuntarauhan säilyminen
- oikeudentajun ja moraalin vahvistuminen
- alueellisen ja sosioekonomisen yhdenvertaisuuden toteutuminen

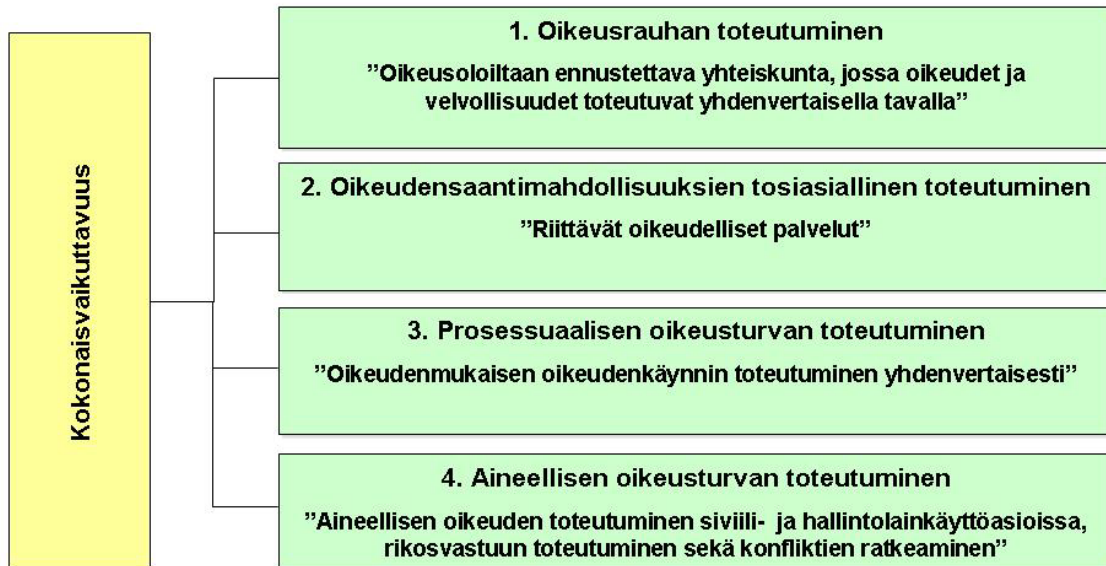
Näitä yhteiskunnallisia vaikutuksia oikeuslaitos ei tuota yksin, vaan myös monilla oikeusturvapolitiikan ulkopuolisilla viranomaisilla ja toimijoilla on tärkeä oikeudellista turvallisuutta ja oikeusrauhaa ylläpitävä merkitys.

Suoranaisina asianosaisvaikutuksina nähtiin

- lainkäytön saatavuuden,
- prosessuaalisen ja
- aineellisen oikeusturvan yhdenvertainen toteutuminen.

Seuraavassa kuvassa on esitetty työpajoissa sisältönsä saaneet oikeusturvapolitiikan vaikuttavuudet.

Oikeusturvapolitiikan vaikuttavuuden osa-alueet

Vaikuttavuuden arvioimiseksi tarvittavan tutkimustiedon puute

Oikeusturvapolitiikasta puuttuu mittaamistieto, jolla voitaisiin arvioida tärkeimpänä vaikuttavuutena pidettyä yhteiskunnallista vaikuttavuutta (vaikuttavuus nro 1), oikeusrauhan toteutumista ja siinä tapahtuvia muutoksia. Tietoa puuttuu erityisesti siitä, miten hyvin ihmiset ovat tietoisia oikeuksistaan ja käyttävät niitä, onko oikeudellinen tiedotus, neuvonta ja oikeuksia koskeva perusopetus riittävää, miten hyvin ihmiset luottavat toisiinsa, tuomioistuimiin, muihin instituutioihin ja oikeusjärjestelmään, millaisia alueellisia tai sosioekonomisia eroja luottamuksessa on sekä miten uutisointi vaikuttaa oikeusturvaan. Sen sijaan ratkaisumääriä, käsittelyaikoja ja ratkaisujen pysyvyyttä koskevat tilastotiedot ovat perinteisesti olleet riittäviä ja käyttökelpoisia. Niiden ongelmana on, että ne kuvaavat pikemminkin toiminnallista tehokkuutta ja tuottavuutta kuin toiminnan vaikuttavuutta.

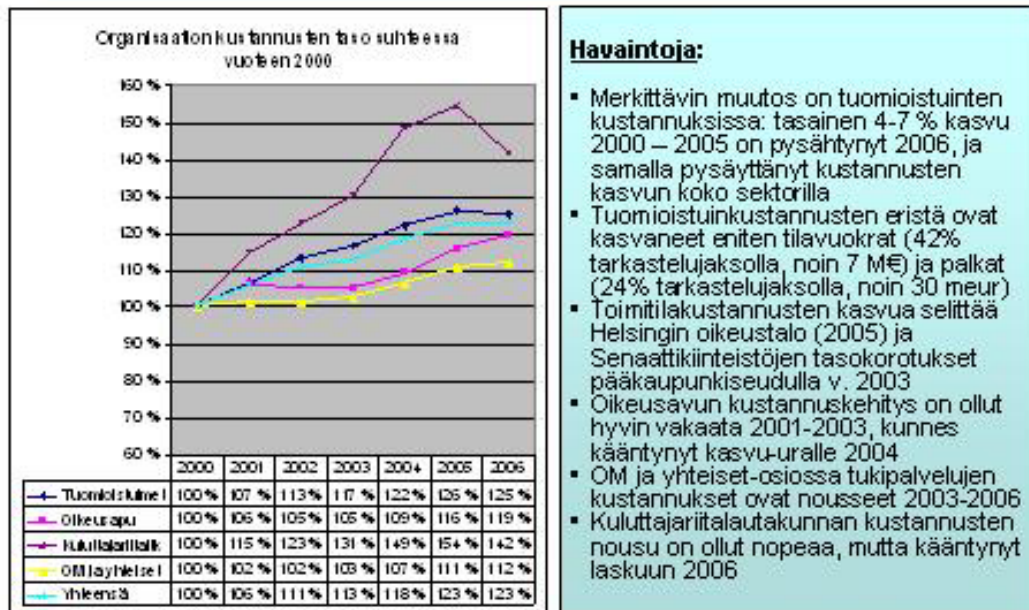
Oikeusturvapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioimiseksi tarvittaisiin säännöllisesti toistuva ja vakioitu kyselytutkimus, jolla voitaisiin arvioida oikeuden tilaa ja sen muutoksia. Tämä on vakava haaste sektoritutkimuksen kehittämiseksi, kun otetaan huomioon oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vähäiset tutkijaresurssit ja tällaisen tutkimuksen lähes täydellinen puuttuminen yliopistoista.

Kustannusanalyysi

Kustannusvaikuttavuuden eli vaikutusten aikaansaamiseksi käytettyjen resurssien määrittelyä selvitettiin oikeusturvapolitiikan toimintasektorien kustannuksia. Kustannusanalyysissä huomioitiin tuomioistuinten, oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot ja yksityisille oikeusavustajille maksetut korvaukset sekä oikeusministeriön ja hallinnonalan yhteisistä menoista oikeusministeriön oikeushallinto-osaston toimintamenot ja henkilömäärien suhteessa keskitettyjen talous- ja henkilöstöpalveluiden kustannukset, oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen menot, tuomioistuinten ATK-menot sekä todistelukustannukset. Kaikki kustannukset korjattiin inflaatiolla elinkustannusindeksin mukaan ja suhteutettiin väestömäärään ja saapuneiden asioiden määrään.

Kustannusanalyysistä kävi ilmi, että oikeusturvapolitiikan kustannukset ovat nousseet noin 23 % vuodesta 2000 vuoteen 2005. Vuonna 2006 kustannusten kasvu on kuitenkin pysähtynyt. Tarkastelujaksolla suurin vaikutus on tuomioistuinten kustannusten kasvulla, joka johtuu ennen muuta tilavuokrien (42 % tarkastelujaksolla, noin 7 milj.€) ja palkkakustannusten (24 % tarkastelujaksolla, noin 30 milj.€) huomattavasta noususta. Vuonna 2006 tasaantunut kustannuskehitys tuomioistuimissa on pysäyttänyt kustannusten kasvun koko sektorilla. Kuluttajariitalautakunnan kustannukset ovat kääntyneet laskuun vuonna 2006.

Oikeusturvapolitiikan eri toimijoiden kustannuskehitys suhteessa vuoteen 2000

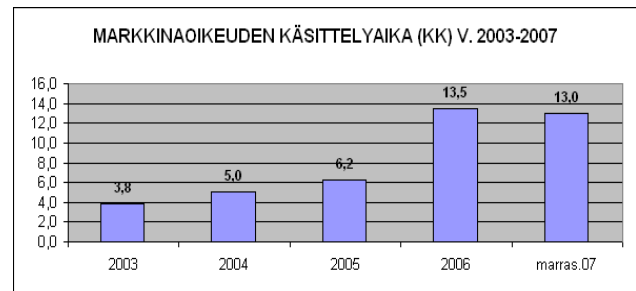
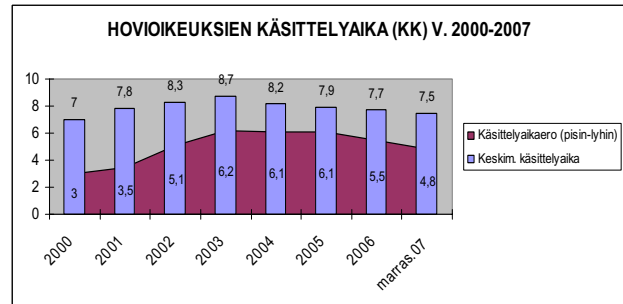
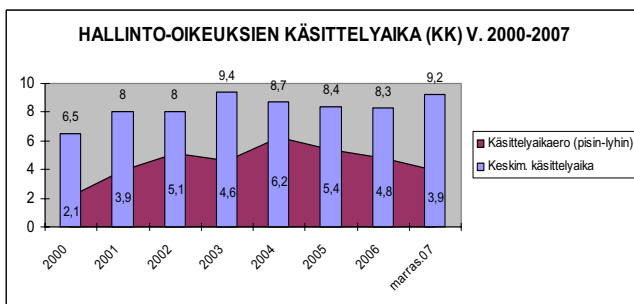
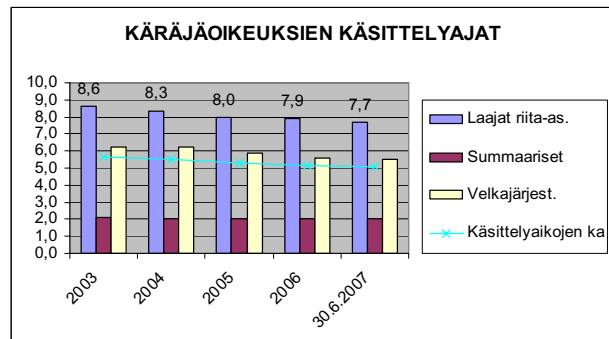
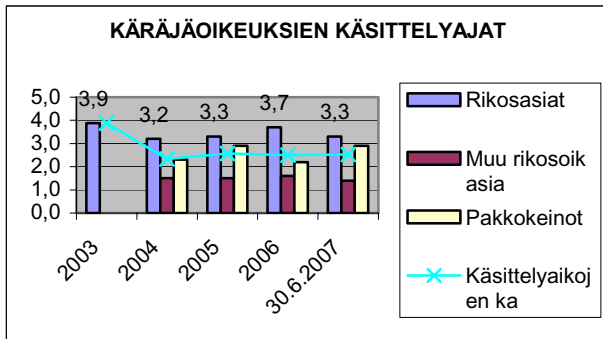
Havainnot:

- Merkittävin muutos on tuomioistuinten kustannuksissa: tasainen 4-7 % kasvu 2000 – 2005 on pysähtynyt 2006, ja samalla pysäyttänyt kustannusten kasvun koko sektorilla
- Tuomioistuinkustannusten eristä ovat kasvaneet eniten tilavuokrat (42% tarkastelujaksolla, noin 7 M€) ja palkat (24% tarkastelujaksolla, noin 30 M€)
- Toimitilakustannusten kasvua selittää Helsingin oikeustalo (2005) ja Senaattikiinteistöjen tasokorotukset pääkaupunkiseudulla v. 2003
- Oikeusavun kustannuskehitys on ollut hyvin vakaata 2001-2003, kunnes kääntynyt kasvu-uralle 2004
- OM ja yhteiset-osiossa tukipalvelujen kustannukset ovat nousseet 2003-2006
- Kuluttajariitalautakunnan kustannusten nousu on ollut nopeaa, mutta kääntynyt laskuun 2006

Tasaista vaikuttavuutta

Kun oikeusturvapolitiikan kustannukset suhteutettiin vaikuttavuudessa tapahtuneisiin muutoksiin, voitiin havaita, että kustannusvaikuttavuudessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Oikeuslaitoksen tuotoksissa ei ole tarkastelujaksolla vuodesta 2000 vuoteen 2006 tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vaikuttavuuden arvioimiseksi käytettävissä olevat tiedot eivät tyhjentävästi anna perusteita arvioida oikeusturvapolitiikan toimijoiden yhteiskunnallista

vaikuttavuutta, mutta käsittelyaikoja koskevien tilastojen perusteella voidaan päätellä, että ainakin oikeudenkäynnin kesto on viime vuosina kehittynyt pääosin myönteiseen suuntaan. Tämä on merkittävä positiivinen kehitys samaan aikaan, kun kustannusten kasvu näyttäisi pysähtyneen.

2 OIKEUSTURVAPOLITIIKAN HANKKEET

Oikeusturvapolitiikan hankkeet voidaan jakaa neljään painopistealueeseen: toimiva oikeudenhoidon organisaatio, kehittyvät sähköiset palvelut, uudistuvat hallintotuomioistuinten ja erityistuomioistuinten palvelut sekä osaava henkilöstö ja uudistuva hallinto. Toimintalueilla ja niihin kohdistuvilla toimenpidetavoitteilla on useita liittymäkohtia, joten eri kehittämishankkeita tulee tarkastella myös kokonaisuuksina.

2.1 TOIMIVA OIKEUDENHOIDON ORGANISAATIO

Yleisissä tuomioistuimissa oikeudenkäyntien painopisteen tulee olla kärjäoikeuksissa. Kärjäoikeuksien kohdalla tavoitteena on kehittää kärjäoikeusverkostoa siten, että luodaan riittävän suuret kärjäoikeusyksiköt näiden tuomioistuinten toimintakyvyn, henkilöstöresurssien ja asiarakenteen optimoimiseksi. Samalla vastataan osin myös valtionhallinnon tuottavuusvaatimuksiin.

Saapuvien asioiden määrät ovat yleisissä tuomioistuimissa viime vuosina pysyneet vakaina. Vaikka keskimääräiset käsittelyajatkin tuomioistuinkohtaisesti ovat pysyneet kohtuullisina, ongelmana ovat eräiden asioiden liian pitkä oikeudenkäyntiprosessin kokonaiskesto. Erityisesti vaativien ja laajojen talousrikosasioiden viipyminen esitutkintavaiheesta tuomioistuimen ratkaisuun ongelma. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa on Suomea koskevia viivästymisratkaisuja tehty kaikkiaan 22, joista 4 on koskenut tutkittavaksi ottamista. Suomen on katsottu rikkoneen oikeudenkäynnin kohtuullista kestoa koskevaa velvoitetta yhteensä 8 tapauksessa ja sovintoon on päästy 6 tapauksessa marraskuuhun 2007 mennessä.

Oikeudenkäyntien viipymistä koskeviin ongelmiin tulee edelleen kiinnittää huomiota ja kehittää muun muassa työmenetelmiä ja rakenteita siten, että erityisesti laajojen asioiden käsittelyyn erityisvaatimukset voitaisiin paremmin ottaa huomioon.

Oikeusturvan kannalta on tärkeää, että **oikeudellinen asiantuntija-apu** on korkealuokkaista ja virheetöntä. Asiantuntevien avustajien käyttämisellä on useita myönteisiä vaikutuksia sekä asiakkaan että tuomioistuimen kannalta. Se turvaa oikeuksien toteutumista ja parantaa siten oikeuden saatavuutta. Lisäksi se tehostaa ja parantaa tuomioistuinten työskentelyä. Tuomioistuinmenettelyn kehittäminen on siten riippuvainen myös asianajolaitoksen kehittämisestä.

Oikeusavussa pienten yksiköiden toiminnan haavoittuvuuden vähentämiseksi ja hallinnollisten asioiden hoitamisen tehostamiseksi kehitetään oikeusaputoimistojen verkostoa. Myös valtion tuottavuusohjelma edellyttää toiminnan tehostamista. Yleisempään julkisen hallinnon kehittämiseen liittyen on vireillä yleisen edunvalvonnan siirtäminen kunnilta valtiolle.

Kärjäoikeusverkoston kehittäminen

Kärjäoikeusverkosto kehitetään maakuntapohjaiseksi 25 kärjäoikeuden verkostoksi vuoteen 2010 mennessä. Tavoitteena on noin 10 tuomarin ja 100 000 asukkaan muodostama kärjäoikeus. Samaan aikaan kiinteistö- ja kirjaamisasiat siirretään kärjäoikeuksilta Maanmittauslaitokselle.

Rakennemuutoksen yhteydessä kehitetään myös riidattomien velkomusasioiden käsittelyä, jotta vapautetaan voimavaroja vaativampiin lainkäyttötehtäviin. Henkilöstön määrän vähentäminen pyritään toteuttamaan luonnollisen poistuman kautta ilman irtisanomisia.

Muutoksenhakulupa hovioikeudessa

Suullisten käsittelyjen lisääntyminen hovioikeuksissa on pidentänyt käsittelyaikoja ja heikentänyt hovioikeuksien mahdollisuutta kohdistaa voimavaransa niihin asioihin, joissa on todellinen tarve hakea muutosta kärjäoikeuden ratkaisun virheellisyyden, oikeuskäytännön yhtenäisyyden, asian merkityksellisyyden tai muun syyn vuoksi. Ongelmien ratkaisemiseksi otettiin vuonna 2003 voimaantulleella lainmuutoksella hovioikeuksissa käyttöön niin sanottu seulontamenettely. Seulontamenettely ei kuitenkaan ole käytännössä osoittautunut parhaaksi ratkaisuksi hovioikeusmenettelyn ongelmiin.

Oikeusministeriö on asettanut toimikunnan arvioimaan, onko tarpeen ottaa käyttöön muutoksenhakulupajärjestelmä nykyisen seulontajärjestelmän sijasta valitettaessa kärjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen. Samalla arvioidaan eräitä muita hovioikeusmenettelyn muutostarpeita kuten sitä, onko aihetta tarkistaa nykyisiä suullisen pääkäsittelyn edellytyksiä siten, että täysimittaiseen pääkäsittelyyn mentäisiin vain tapauksissa, joissa se todella on tarpeen esimerkiksi suullisen todistelun arvioimiseksi.

Riita-asioiden oikeuspaikka

Riita-asioiden oikeuspaikkaa koskevat säännökset keskitetään oikeudenkäymiskaaren 10 lukuun ja niitä uudistetaan joustavimmiksi. Asianosaisten määräämisvaltaa on tarkoitus lisätä, jollei tyypillisesti heikomman osapuolen suojaaminen muuta vaadi. Asian vireillepanosta väärässä tuomioistuimessa aiheutuvat haitat minimoitaisiin. Myös kansainvälistä toimivaltaa koskevat säännökset otettaisiin lakiin.

Lautamiesjärjestelmän kehittäminen

Lautamiesjärjestelmän tavoitteeksi on asetettu luottamuksen ylläpitämisen tuomioistuinlaitokseen, tuomitsemistoiminnan seuranta ja tuomioistuinten avoimuus. Näiden tavoitteiden kannalta lautamiesten osallistuminen nykyisessä laajuudessa ei ole välttämätöntä. Lautamiesjärjestelmälle asetettujen tavoitteiden kannalta olisi perusteltua, että lautamiehet osallistuisivat vain törkeimpien ja yhteiskunnallisesti merkittävimpien rikosten käsittelemiseen. Riita-asioissa lautamiehistä luovuttaisiin kokonaan.

Keinot oikeudenkäynnin viipymistä vastaan

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. Jos oikeudenkäynti viivästy, jokaisen on voitava vedota kotimaan viranomaiseen asian korjaamiseksi. Ongelman ratkaisuksi on selvitetty sekä oikeudenkäynnin viipymistä estäviä keinoja että sellaisia keinoja, joilla voidaan jälkikäteen korvata mahdollinen viipyminen.

Asioiden kokonaiskestoon ja pitkään vireillä oleviin asioihin kiinnitetään muutoinkin huomiota esimerkiksi hovioikeusmenettelyn ja asianhallintajärjestelmien kehittämishankkeissa.

Oikeudenkäyntiavustajien ja -asiamiesten kelpoisuusvaatimusten tarkistaminen

Suomen Asianajajaliitto on ehdottanut, että vaativimpia oikeudellisia palveluita saisivat tarjota vain toimintaan luvan saaneet lakimiehet. Luvanvaraiseksi toiminnaksi tulisi saattaa riitaisten siviiliasioiden ja rikosasioiden hoitaminen yleisissä tuomioistuimissa sekä niin sanottujen määräystenvaraisten tehtävien hoitaminen (esimerkiksi kuolinpesän pesänselvittäjänä tai -jakajana toimiminen) sekä ammattimainen oikeudellisten palvelujen tarjoaminen tuomioistuinten ulkopuolella. Kaikkeen luvanvaraisten oikeudellisten palvelujen tarjoamiseen liittyisi velvollisuus noudattaa ammattieettisiä sääntöjä. Toimintaa valvottaisiin ja palveluntarjoajat joutuisivat alistumaan kurinpidolliseen menettelyyn.

Oikeusaputoimistojen verkoston kehittäminen

Oikeusministeriö on kehittämässä oikeusaputoimistojen verkostoa nykyisestä 64 oikeusaputoimistosta noin 47:ään oikeusaputoimistoon vuoteen 2011 mennessä. Tämä toteutetaan yhdistämällä pienimpiä yksiköitä suuremmiksi hallinnollisiksi kokonaisuuksiksi. Tarkoituksena on kuitenkin, että toimipaikkaverkosto säilyy lähes yhtä tiheänä kuin nykyisin, koska oikeusapupalvelujen luonne edellyttää tätä.

Yleisen edunvalvonnan siirtäminen kunnilta valtiolle

Edunvalvonnan käytännön järjestelemistä koskeva siirtohanke kunnilta valtionhallintoon on vireillä. Eräiden tehtävien organisointia valtion paikallishallinnossa käsiteltiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 13.9.2007. Ministerityöryhmä päätti puoltaa yleisen edunvalvonnan sijoittamista oikeusaputoimistoihin. Yleisen edunvalvonnan tehtävien siirtäminen kunnilta valtiolle edellyttää noin 540 henkilön lisäystä oikeusaputoimistoihin. Heistä suurin osa siirtyy kunnilta. Henkilöstötarve edunvalvon-
nassa tulee jatkossa kasvamaan väestön ikääntymisestä aiheutuvien tehtävien laajenemisen vuoksi.

2.2 KEHITTYVÄT SÄHKÖISET PALVELUT

Oikeusministeriön strategiaan tavoitteisiin kuuluu yhtäältä sähköisen asioinnin ja verkkopalveluiden käytön sekä toisaalta asiankäsittelyn ja työprosessien sähköistäminen. Kaikessa kehittämisessä otetaan samalla huomioon tietoturva. Sähköisiä oikeuspalveluita kehittämällä pyritään nopeuttamaan ja yksinkertaistamaan asioiden käsittelyä. Tekniikan kehittyminen mahdollistaa samalla työn tasaisemman jakamisen työtilanteen ja resurssien mukaan.

Tuomioistuinlaitoksen asiankäsittelyjärjestelmien tulee tulevaisuudessa olla mahdollisimman pitkälle yhteensopivia toistensa kanssa samoin kuin muiden hallinnonalojen vastaavien järjestelmien kanssa. Näin mahdollistettaisiin esimerkiksi asioiden kokonaiskestoajan seuranta. Digitaali- ja videotekniikan käyttöalaa oikeudenkäynneissä laajennetaan digitalisoimalla salien äänentallennuslaitteita ja varustamalla tuomioistuimia tekniikan käytössä tarpeellisilla laitteistoilla. Videotekniikan käyttöönoton laajentaminen on niin ikään tarpeen oikeudenkäyntien kansainvälistymisen ja yli rajojen tapahtuvien kuulemisten lisääntymisen vuoksi.

Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen

Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn uudistaminen on merkittävä käräjäoikeuksien työmenetelmien kehittämishanke. Tarkoituksena on kehittää kaikille avoin internet-pohjainen asiointiliittymä ja mahdollistaa tuomion välittäminen ulosottoviranomaisille sähköisessä muodossa. Sähköistä asiointia pyritään lisäämään 85-90 %:iin vireille tulevista asioista nykyisen noin 50 % sijasta. Sähköinen asiointi ja sähköinen asiakirjaliikenne vähentävät käräjäoikeuksissa ja ulosottoviranomaisessa hakemusten käsittelyyn liittyvää työtä ja samalla modernisoivat oikeuspalveluja sekä vievät ne nykyaikaisella tavalla lähemmäksi asiakasta.

Kiinteistöasioiden käsittelyn kehittäminen

Kiinteistökaupassa ja kiinteistöpanntauksessa on tarkoitus ottaa käyttöön sähköinen asiointijärjestelmä. Kiinteistön kauppakirja sekä kiinnityksiin ja panttikirjoihin liittyvät hakemukset voitaisiin tehdä ja allekirjoittaa sähköisesti. Sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönoton jälkeen viiden vuoden kuluessa on arvioitu noin puolet paperimuotoisista panttikirjoista vaihdetun sähköisiksi ja kymmenen vuoden kuluttua sähköisessä muodossa olisi noin 80 prosenttia panttikirjoista. Vastaavasti tavoitteena on, että viiden vuoden kuluttua kolmannes ja kymmenen vuoden kuluessa puolet kaupoista tehtäisiin sähköisesti.

Tuomioistuinten sähköisen asioinnin ja asianhallintajärjestelmien kehittäminen

Tavoitteena on kehittää tuomioistuinten asianhallintajärjestelmiä siten, että asioiden käsittely tehostuu ja järjestelmien kautta saadaan kaikki tarpeelliset seuranta- ja raportointitiedot, joita toiminnan suunnittelussa ja johtamisessa tarvitaan. Tuomioistuimille luodaan kummankin tuomioistuinsektorin erityistarpeet huomioon ottava sähköinen asiointijärjestelmä.

Oikeusavun sähköisen asioinnin ja asiankäsittelyn kehittäminen

Oikeusavun hakemismenettelyä, palkkioperusteita ja palkkioiden määräämismenettelyä yksinkertaistetaan säädösmuutoksin. Toiminnan yksinkertaistaminen mahdollistaa oikeusavun valtakunnallisen asiointijärjestelmän, oikeusapuhakemuksen ja maksatusmenetelmän sähköistämisen. Yhtenäinen sähköinen käsittelypohja mahdollistaa yhden asiakirjapohjan käyttämisen prosessin eri vaiheessa. Samalla se mahdollistaa myös yksityisille asiamiehille tehtävien oikeusapupäätösten keskittämisen tiettyihin vähemmän ruuhkautuneisiin oikeusaputoimistoihin. Sähköisen asioinnin kehittämistoimenpiteiden ja palkkioperusteiden ja palkkioiden määräämismenettelyn yksinkertaistamisen arvioidaan vaikuttavan vähentävästi myös tuomioistuinten työmääriin.

2.3 UUDISTUVAT HALLINTO- JA ERITYISTUOMIOISTUINTEIN PALVELUT

Hallintotuomioistuinten toimintaympäristöön liittyvän hallinnon ja julkisen palvelutuotannon rakenteet ovat viime vuosina muuttuneet. Julkisia palveluja tuotetaan entistä useammin hallinnon ulkopuolisin toimintamuodoin, jolloin tuotettavan palvelun lähtökohdat perustuvat viranomaisten ja yksityisten välillä solmittuihin sopimuksiin. Oikeussuojakeinona ei riitä enää perinteinen hallintopäätöksestä tehty valitus. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytysten täsmennyttyä suullisten käsittelyjen järjestäminen on lisääntynyt. Suullisten käsittelyjen määrää lisäävät edelleen vuoden 2008 alusta lähtien hallinto-oikeuksien ratkaistaviksi tulevat tahdonvastaiset lasten huostaanottoasiat. Samaan aikaan yhteiskunnan jäsenten oikeusturvatarpeet ovat muutoinkin eri syistä lisääntyneet, esimerkiksi kaavoitusasiat ja autoverotusasiat.

Hallintotuomioistuinten toimintakyvyn takaamiseksi kehitetään yhtäältä hallinnon oikeussuojajärjestelmää ja toisaalta hallintotuomioistuinten lainkäyttöjärjestelmää. Samalla otetaan huomioon tuottavuusohjelman periaatteet ja vaatimukset.

Hallintolainkäytön puolella tavoitteena on luopua vähitellen lautakuntatyypillisistä hallinnon sisäisistä valitusviranomaisista.

Erityistuomioistuinten kohdalla vakuutusoikeuden ja markkinaoikeuden kehittämistyölle asettaa erityisen haasteen molemmissa eri syistä tapahtunut ruuhkautuminen.

Hallinnon oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittäminen

Oikaisuvaatimusjärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on vahvistaa hallinnon sisäistä oikaisuvaatimusjärjestelmää, jotta oikeusturvan saanti toteutuisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Hallintolainkäytön kehittäminen

Hallintolainkäytön uudistamisessa edetään kolmessa vaiheessa:

1) *Oikeussuojakeinojen kehittäminen viranomaisten passiivisuustilanteisiin.* Tavoitteena on turvata oikeussuojan takeet tilanteissa, joissa hallintoviranomainen on laiminlyönyt hallintopäätöksen tekemisen tai hallintopäätöksen tekeminen viivästyy.

2) *Hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistaminen.* Huomiota kiinnitetään ainakin suullista käsittelyä ja todistelua, päätöksen tehneen hallintoviranomaisen asemaa, hallintoriitamenettelyä ja oikeudenkäyntikuluja koskeviin hallintolainkäyttölain säännöksiin sekä sääntelyyn, joka koskee turvaamistoimia hallintoasioissa. Tavoitteena on, että hallintolainkäyttöasiat voidaan ratkaista hallintotuomioistuimissa mahdollisimman laadukkaasti ja joutuisasti.

3) *Eri hallintotuomioistuintasojen tehtävien ja aseman uudelleenarvioiminen hallinnon oikeussuojajärjestelmässä.* Asiaa arvioitaessa otetaan huomioon oikaisuvaatimusmenettelyn kehittyminen. Tavoitteena on tässäkin yhtäältä varmistaa oikeusturvan saanti mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja toisaalta mahdollistaa korkeimman hallinto-oikeuden mahdollisuudet nykyistä paremmin keskittyä oikeudellisesti ongel-

mallisten ja yksilön oikeusturvan kannalta keskeisten oikeuskysymysten ratkaisemiseen.

Maaseutuelinkeinoasioiden siirto hallinto-oikeuksiin

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimivan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tehtävät on tarkoitus siirtää toimialaltaan yleisiin alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Tehtävien siirto hallinto-oikeuksiin edellyttää henkilöstön lisäystä, mistä suurin osa voisi siirtyä valituslautakunnasta.

Vakuutusoikeuden työmenetelmien kehittäminen

Vakuutusoikeuden käsittelyaikojen saamiseksi kohtuulliselle tasolle sen sisäisiä työmenetelmiä ja menettelytapoja kehitetään. Lisäksi arvioidaan myös muita toiminnan tehostamismahdollisuuksia kuten mahdollisuuksia keventää vakuutusoikeuden päätösvaltaisia kokoonpanoja.

Markkinaoikeuden aseman ja tehtävien kehittäminen

Markkinaoikeuden työtilanteen korjaamiseksi julkisia hankintoja koskevaa oikeussuojajärjestelmää uudistetaan yhdessä kauppaja teollisuusministeriön kanssa. Samalla seurataan myös markkinaoikeuden työtilannetta ja kehitetään aineettomia oikeuksia koskevien immateriaaliasioiden oikeussuojajärjestelmää.

2.4 OSAAVA HENKILÖSTÖ JA UUDISTUVA HALLINTO

Oikeusministeriön hallinnonalan henkilöstöstrategiassa yhtenä tärkeimpänä painopistealueena tulevaisuuden työyhteisön hallitukseksi kehittämiseksi on mainittu johtaminen ja yhteistyö. Johtamisessa joudutaan ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia, varautumaan niihin ja viemään muutosprosesseja läpi. Samalla koko henkilöstön osaamisen ylläpito ja kehittäminen on toimivan oikeuslaitoksen tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeinen tehtävä.

Tuomioistuinten riippumattomuuteen ja perustuslailliseen asemaan soveltuu huonosti se, että tuomioistuinten organisaatiota ja toimintaa säännellään muuten kuin eduskunnan säätämällä lailla tai kunkin tuomioistuimen omalla työjärjestyksellä. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen asema valtionhallinnossa ja samalla sen keskushallinnon kehittäminen kaipaava tarkempaa kartoittamista erityisesti talousarviolainsäädännön uudistuksen ja siihen liittyvän tulosohjauksen ja raportointijärjestelmän vahvistumisen vuoksi.

Osaamisen hallinta ja kehittäminen

Johtamisen kehittämisessä pääpainon on kaavailtu olevan jatkossa henkilöstöjohtamisessa. Ammatillisen johtamisosaamisen ylläpitämiseksi ja tulevaisuuden muutosten hallitukseksi läpiviemiseksi järjestetään jatkossakin hallinnonalan koulutusstrategian mukaista johtamiskoulutusta. Käräjäoikeuksien rakenneuudistus edellyttää lähivuosina erityistä panostusta myös muutosjohtamiseen.

Tuomareihin kohdistuvat ammatilliset vaatimukset ovat viime vuosikymmeninä kasvaneet. Lainkäytön kansainvälistyminen, oikeuden nopea muuttuminen, tietoyhteiskunnan kehitys ja tuomioistuinmenettelyn uudistuminen ovat tuoneet tuomioistuimille ja tuomareille uusia haasteita. Jatkuvasti kasvavien laadullisten vaatimusten ohella myös työn tehokkuusvaatimukset ovat korostuneet. Tämä edellyttää paitsi koulutustarjonnan laajentamista ja kehittämistä myös työyhteisöjen ja organisaatioiden kehittämistä. Työntekijöiden tulee voida käytännössä riittävällä tavalla irtautua päivittäisistä tehtävistään ammattitaitonsa ylläpitämistä ja kehittämistä varten.

Tuomioistuinten koulutusjärjestelmää kehitetään myös vahvistamalla rekrytointiperustaa tuomioistuinharjoittelun kautta. Auskultointiaan suorittavien notaareiden työtehtäviin on vaikuttanut olennaisesti lokakuussa 2006 aloitettu rikosasioiden kirjallinen menettely. Riidattomien velkomusasioiden käsittelyn kehittäminen sekä kiinteistöjen kirjaamisasioiden sähköistäminen ja siirto pois tuomioistuinlaitoksesta vaikuttavat lainkäyttöhenkilöstöstä eniten juuri notaarien työtehtäviin. Auskultointijärjestelmän tarve ja sisältö muuttuvassa tuomioistuinlaitoksessa sekä sen sisältö ja suhde täydennyskoulutusjärjestelmään on tarkoitus selvittää.

Rekrytointiperustan vahvistamisen ohella vahvistetaan jo olemassa olevan toimistohenkilöstön perusosaamista oikeustradenomi- ja oikeusmerkonomikoulutuksen avulla. Tärkeää on vahvistaa myös yhteiseen eurooppalaiseen oikeuslähdepohjaan ja muuhunkin kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää osaamista sekä erilaisiin kansainvälisiin ja ylikansallisiin verkostoihin osallistumista.

Tuomioistuinten organisaatiolakien uudistaminen

Nykyisissä hovioikeus-, kärjäoikeus- ja hallinto-oikeusasetuksissa on sellaisia, erityisesti lainkäytön järjestämistä tai tuomarin viranhoitoa koskevia säännöksiä, joiden voidaan katsoa kuuluvan perustuslain mukaan lainsäädännön alaan. Nämä säännökset koskevat esimerkiksi lainkäyttöasioiden ratkaisemista. Tavoitteena on siirtää näiden tuomioistuinten laintasoista sääntelyä vaativat säännökset asianomaiseen organisaatiolakiin.

Tuomioistuinlaitoksen keskushallinnon kehittäminen

Tavoitteena on keskushallinnon kehittämisen suuntaviivojen kartoittaminen ja sen selvittäminen, miten keskushallinto parhaiten tukisi tuomioistuinten toimintaa taloudellisten resurssien, henkilöstön ja erilaisen koordinoitun työn muodossa. Suuntaviivojen kartoittamisessa tulee myös arvioida eri toteuttamisvaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuutta ja niiden kustannusvaikutuksia. Selvitystyössä tulee erityisesti ottaa huomioon tuomioistuinten riippumattomuus, toimintaympäristön muutoksista johtuvat paineet, muissa pohjoismaissa käyttöön otetut järjestelmät ja niistä saadut kokemukset, sekä kansainvälinen kehitys.

OIKEUSTURVAPOLITIIKAN HANKKEET

		v. 2007	v. 2008	v. 2009	v. 2010
Toimiva oikeudenhoidon organisaatio					
Käräjäoikeusverkoston kehittäminen OM 8/31/2007	työryhmämietintö 2007:12	lausuntopalaute, annetaan tuomiopiirejä koskeva VN:n asetus	koulutus, tiedotus, henkilöstön siirto, tuomareiden nimitykset	uudet tuomiopiirit voimaan	
Muutoksenhakulupa hovioikeudessa OM 1021/2007		toimikunnan toimikausi päättyy 03/08	voimaantulo		
Riita-asioiden oikeuspaikka OM 6/41/2007	työryhmämietintö 2007:15	annetaan HE lausuntopalaute			
Lautamiesjärjestelmän kehittäminen OM 22/41/2007	työryhmän toimikausi päättyy 12/07	annetaan HE	voimaantulo		
Tehokkaiden oikeusuojaikojen selvittäminen oikeudenkäynnin viipymistä vastaan OM 22/41/2005	työryhmämietintö 2006:21 lausuntotivistelmä	jatkovalmistelu			
Oikeudenkäynnin kokonaiskeston lyhentäminen ja laejojien asioiden käsittelyn kehittäminen OM 7/31/2005	työryhmämietintö 2007:2	lausuntoyhteenvedo, jatkovalmistelu toisen työryhmän yhteydessä			
Helsingin hovioikeuden toiminnanohjaustavan kehittäminen OM 7/31/2005	väliraportti	toiminnanohjaustavan käyttöönotto			
Oikeudenkäyntiavustajien ja –asiamiesten kelpoisuusvaatimusten tarkistaminen		suunnitellaan ja käynnistetään hanke	jatkovalmistelu		
Oikeusapulainsäädännön muutostarpeet OM 5/33/2006	työryhmämietintö 2007:4	annetaan HE ja VN:n asetukset oikeusavusta ja palkkioperusteista	voimaantulo		
Yleisen edunvalvonnan siirtäminen kunnilta valtiolle SM 010:00/2007		siirron valmistelu, annetaan HE	siirto voimaan		

	v. 2007	v. 2008	v. 2009	v. 2010
Hovioikeuksien piirirajojen tarkistaminen	selvitetään			
Sähköiset palvelut				
Summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen OM 8/31/2005	työryhämietintö 2006:15, ministeriön linjaus	jatkovalmistelu, annetaan HE ja jatketaan ATK-uudistuksia		uusi summaaristen käsittelyjärjestelmä käyttöön
Kiinteistöasioiden käsittelyn kehittäminen OM 77/31/2007	työryhämietintö 2007:6, Kirsu-projektin loppuraportti 15.10.07	lausuntopalaute	annetaan HE, siirron toimeenpano	kiinteistöjen kirjaamisasiat Maanmittauslaitokselle
Yleisten tuomioistuinten asianhallintajärjestelmien kehittäminen		asetetaan työryhmä, työryhmän väliraportti 08/08	työryhmän raportti 12/09	
Sähköisen asioinnin kehittäminen hallinto-oikeuksissa		asetetaan työryhmä	työryhmän raportti 12/09	
Hovioikeuden asianhallintasovellukset OM 14/31/2007		kehittämissuunnitelma vuodelle 2009	kehittämissuunnitelma vuodelle 2010	HO:ien yhteinen menettelytapaohje asioiden kirjaamisesta asianhallintajärjestelmään
Henkilötietojen käsittelyä ja rekisterintä oikeushallinnossa koskevaa lainsäädäntöä valmisteleva työryhmä OM 2/30/2003	työryhämietintö 2007:11	annetaan HE lausuntopalaute	voimaantulo	
Oikeusavun sähköisen asioinnin ja asiankäsittelyn kehittämisen työryhmä OM 16/33/2006	työryhämietintö 2007:4	annetaan HE annetaan VN asetukset	sähköinen asiointi käyttöön keväällä	
Hallinto- ja erityistuomioistuimet				
Hallinnon oikeusvaatimusmenettelyn kehittäminen OM 20/41/2006	välimietintö (KM 2007:1)	toimikunnan toimikausi päättyy 05/08 lausuntopalaute		

	v. 2007	v. 2008	v. 2009	v. 2010
Hallintolainkäytön kehittäminen OM 12/41/2006	toimikunta asetettu passiivisuustyöryhmä asetettu	välimietintö viranomaisten passiivisuustilanteista menettelytyöryhmä asetetaan	välimietintö hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistamisesta, rakennetyöryhmä asetetaan	toimikunnan toimikausi päättyy
Maaseutuelinkeinojen valitusasioiden siirto hallinto-oikeuksiin OM 9/41/2005	työryhmämietintö 2007:1 lausuntotiivistelmä	annetaan HE, jos rahoitus järjestyy		
Vakuutusoiden organisaation ja työmenetelmien kehittäminen OM 4/32/2006		asetetaan työryhmä selvittämään työmenetelmiä ja kokoonpanoja		
Immateriaaliasioiden tuomioistuinkäsittelyn kehittäminen OM 14/41/2007	työryhmän toimikausi päättyy 12/07	lausuntopalaute		
Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä	työryhmä asetettu	välimietintö 10/08 lausuntopalaute	annetaan HE	
Osaava henkilöstö ja uudistuva hallinto				
Tuomioistuinharjoittelun kehittäminen		valmistelu		
Hovi- ja käräjäoikeuslakien sekä hallinto-oikeuslain uudistaminen		selvitetään		
Tuomareiden palkankorotuksen ja lisäpalkkioiden kohdentaminen eräissä tapauksissa OM 2/31/2003	työryhmämietintö 2003:13	jatkovalmistelu		
Korkeimpien oikeuksien esittelijöiden virkanimikkeiden kehittäminen OM 42/129/2006	työryhmämietintö 2007:22	jatkovalmistelu		
Tuomarin vastuun toteuttaminen OM 3/41/2007	työryhmämietintö 2007:8 lausuntopalaute annetaan HE	voimaantulo		

	v. 2007	v. 2008	v. 2009	v. 2010
Tuomioistuinten keskushallinnon kehittäminen OM 7/31/2007		selvitystyön aloittaminen		

kaikilla hankkeilla ei ole vielä hankenumeroa

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 16003
www.jm.fi